

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada numero per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SÚSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Estranger, 5.

ACTUALITATS

Inauguració del Museo-Biblioteca Arús.

CRÓNICA

Tirin una pedra en mitj de una bassa d' aygua y veurán que 'l punt ahont la pedra cau se converteix en centro de una serie de circuls que ajitan ab mes ó menos intensitat tota la líquida superfície. Y 'l mateix efecte que una pedra produheix una granota quan de un brinco 's sambulleix en un estanyol.

Donchs igual passa ab las crisis políticas. ¿Qui havia de figurarse que la saragata de Madrit hagués de produhir uns efectes tan extraordinaris? Veritat es que ja no vá ser una sola, sino dos ó trescentas las granotas que ván saltar tot de un plegat dintre del toll. Y com si aixó no bastés, una espasa gloriosa se posá á remenar ab molta furia, 'l térbol líquit, talmant com si 's proposés fer un all-y-olí d' aygua y llot.

Y succehi lo de sempre: una nova edició del quènto del borratxo, que á cada succés que aconteixia, deya sempre lo mateix:—Ja veurán com tot aixó s' acaba apujantse 'l ví.

Nosaltres podém dir:—Ja veurán com tot s' arregla ó 's desarregla enviant uns quants periodistas á la presó.

Y en efecte. La presó sempre apunt va obrirse pera rebre á alguns de nostres companys. Ens passa com als aucells del bosch que quan mes s' enamoran de la llibertat, y á la llibertat cantau ab sos refilets armoniosos, mes en perill están de pérdréla.

Avuy, per la nostra desgracia, hem vist una vegada més, que 'ls camps immensos, sense límits de la llibertat de imprenta, están plens de trampas y gabias paradoras.

Per lo tant... ¡molta cautela!

Los efectes de las crisis políticas, seguidas de cambis ministerials no despertan avuy gran interés en l' opinió pública, porque ja sab tothom per endavant lo que ha de succehir.

No hi ha res al cap y al últim mes monótono que contemplar lo moviment ascendent y descendent dels catúfols de una sinia: mentres los uns pujan, los altres baixan... y sempre son los mateixos.

Unicament las sorpresas solen interessar, y no es ni pot ser per ningú cap cosa nova la alternativa successió dels dos únichs bandos que ja fá mes de vint anys tenen al séu cárrech la delicada feyna de regirnos y governarnos. ¡Sempre, eternament los mateixos catúfols!

Pero apart de la gran massa del públich indiferent, hi ha un contat número de personas que s' interessan ab tota l' ánima en aquest joch pesadíssim y sosso... *por la cuenta que les tiene*. Son los que aspiran á disfrutar certas ventatjas, á obtenir determinats empleos, á pescar gangas ó prerrogativas mes ó menos sólidas, mes ó menos honoríficas.

Per aquests se fá la festa. Son los que envían telegramas á Madrit felicitant als que triunfan; son los qu' escriuhen calurosos mensatjes de adhesió al nou govern que s' aixeca; son, en fi, 'ls que no tenint prou confiança ab l' eficacia de la paraula escrita ó telegrafiada, agafan el tren y á Madrit se 'n ván, per alló de que *qui cara veu cara honra*.

Un mosqué de pretendents de totas classes y calibres, cau desseguida sobre 'l terrós de sucre del poder. Y qui no atrapa un destino, preten alcansar un cacicat.

* *

Lo tráfech ahont més se nota es en las corporacions municipals. Si aquestas representessin únicament al poble quals interessos están cridades á administrar, poch tindrían de encaparrarse per crisis política mes ó menos.

Pero desgraciadament no son máquinas destinadas á funcionar ab independéncia, com sembla que deurían ser, sino aparatos privats de moviment propi qu' engranan ab la gran máquina, qual roda catarina radica á Madrit, y de allá reben lo moviment y l' impuls y d' allá també 'ls sotrachs y d' allá, en fi, provenen las descomposicions y las pérduas de forsa.

Per lo que toca á Barcelona, aixís com la pujada de 'n Sagasta vá donar per resultat que una informació que s' entaulá pera depurar la moralitat de la corporació municipal se convertís en una manganxa política al sant objecte de omplir la Casa gran de amichs de la nova situació, aixís també avuy es molt probable que 's bu qui y 's trobi la manera de que 'ls que sigueren elegits *fusionistament* cedeixin lo séu puesto als que serán nomenats en una forma mes ó menos *conservadora*.

La major garantia de una bona administració municipal seria, sens dupte, que arcaldes y regidors en sa majoria pertenesquessin al partit oposat al que governa, puig de tal manera no fora facil que hi hagués per ells culpables tolerancias. Tenint á sobre constantment l' ull recelós y vigilant de la superioritat, encare que no volguessin, haurían de fer la farina blanca. Ab lo temor de tenir que fer efectivas certas responsabilitats, se posarian sobre avis, y cuydarían molt de no donar relliscadas.

Donchs aixó que sería lo més convenient, es lo que no 's practica. Los que manan diuhen:—Nosaltres som els amos y ho volém tot.

Y s' ho fan tot séu... fins lo descrédit.

* *

Lo Sr. Collazo deixá de ser arcalde 'l dia mateix de la constitució del nou govern. Com á successor séu se designá desde 'l primer moment al senyor Rius y Badia.

Los dos son tocayos, de manera que no sols se realisa un cambi de arcalde sino un cambi de Josephs.

Y qualsevol podria figurarse no que 's passen la insignia de l' autoritat popular de Barcelona, sino *la vara florida* del venerable patriarca.

P. DEL O.

* *

ESTOCADAS SATIRICAS

—Hi ha regidors que al votarlos demostran no tení orgull; pero al entrá al Consistori, ja vos miran de regull. També avants de ser de *l' olla* predican moralitat; mes un cop ja ho son fan corre las unglas pitjor que un gat. —Tot pel negoci ho regiran aquests falsos regidors y mereixen que se 'ls digui negociants regiradors.

—D' un «Colegio Josefino» á la mestra molt conech que, per més que 's creu ser fina, que no ho es jo dirli dech, porque desde 'l seu colegi,

DE-PEDIDA DEL ARCALDE

—Pássiho bé, don Pepe. Y un' altra vegada que torni á ocupar aquest lloch, procuri no ser tan tros de pa, ni semblar tan curt de vista.

com qui no té res que fer,
fiors marcidas sovint llensa
embrutant tot lo carrer.
—Donchs que ha de cambiá 'l lletrero
del colégi 'm sembla á mí;
puig allá hont diu: *Josefino*....
Josegrosero ha de di.

—Quan los homes esperavam
que la dona s' il-lustrés
y gustosos l' empenyiam
cap al camí del Progrés,
matant toros ab salero
la dona ara 's vol lluhir,
en lloch d' estudiar, fer mitja,

guisar bé, rentá y cusir.
—Si las donas á n' els homes
toros ja 'ns feyan tornar
avuy ¡ay! fent de torero
¡fins ens podrán *torejar!*

FRANCISCO LLENAS.

REVOLUCIÓ MÈDICA

¿Vostés no coneixen al senyor Ast?
Donchs vajan á Radbruch y allá 'ls ho expli-
carán.

Després dels que diuen que las malalties no
son res mes que microbis; després dels que asse-
guran que tot s' ha de curar per medi de globu-
lets; després dels que afirman que 'l gran remey

MES DERROTXES MUNICIPALS

¿Cuatre *ayas* per las escolas?
¿No 'ns podrian dir
aquestas quatre senyoras
per qué han de servir?

de las humanas dolencias es l' aygua, compareix
lo sabi Ast y declara categóricament que 'ls dels
globulets, els dels microbis y 'ls de l' aygua son
una colla de tanocas.

Las enfermetats del home s' han de curar d' un'
altra manera. ¿Cóm?

Los que venen de Radbruch ho explican.

Lo senyor Ast—que, entre paréntessis, es un ve-
nerable pastor... protestant,—ha trobat un procedi-
ment médech que, segons diu ell, es poch menos
que infalible.

Lo sistema, explicat en pocas paraulas, vé á ser
alló que 'ls castellans ne diuen *tomarle á uno el
pelo.*

Quan lo pacient se presenta davant del pastor
Ast, després d' haver format part durant tres ho-
ras de la qua de gent que comensa á Hamburg y
acaba á Radbruch, lo miraculós metje agafa unas
estisoras, y ¡zas! sense preguntar res mes ni ficar-
se en la vida privada del individuo, li talla un pe-
ssich de cabells procedents directament del cla-
tell... y ja no necessita res mes per formular lo
diagnóstich.

Un metje vulgar, quan li vé un malalt entre
mans, li examina detingudament la llengua, l' es-
tat del pols, l' aspecte dels ulls; fins si convé li
exigeix l' últim recibo de la contribució, y ab tots
aquests datos busca l' origen de la enfermetat, en-
davina 'l seu curs y determina la naturalesa del
remey.

Lo venerable pastor de Radbruch no necessita
tantas xeringas: quan té 'l manyoch de cabells ta-
llat, l' examina ab tota detenció, l' ensuma, 'l pal-
pa y després d' un rato de meditació, exposa hon-
rada y paladinament la séva opinió sobre la ma-
laltia.

¿Per quíns síntomas se guía l' home?

A punt fixo encare s' ignora; pero pels informes
que s' han recullit, se suposa que la escena 's deu
desarrollar d' aquesta manera:

—Deu lo guard: ¿es vosté 'l pastor Ast?

—Si senyor.

—Pues un servidor voldria que li visurés detin-
gudament lo seu estat físich, que deixa molt que
desitjar.

—Veyám, giris d' esquena.—

L' interessat se tomba, presenta 'l clatell, y 'l
pastor de Radbruch li talla 'l manyoch de cabells
que li fa falta.

Cinch minuts de meditació.

—Vosté es tí-sich.

—¿Y aixó? ¿Cóm ho coneix?

—Es senzillíssim: ab l' inspecció d' aquest gra-
pat de cabells.

—¿Y aquest grapat de cabells diu...

—Que vosté no té adop ni cura.—

Al sentir semblant revelació, moltas vegadas lo
pacient se desmaya; pero altres cops se mira fit
á fit lo pastor Ast y 's posa á riure.

—¿De qué riu ara?—preguta 'l sabi.

—Rich senzillament perque m' he olvidat de dirli
que porto perruca.

—¿De manera que aquests cabells no son de
vosté?

—¿Hombre!... Meus si que ho son, perque ben
cars vaig pagarlos.

—¿Pero no han nascut en lo seu cap?

—No senyor: del seu naixement no 'n tinch la
mes insignificant noticia!—

En aquest cas lo sacerdot evangélich envia á
passeig al nou parroquiá y li diu que no torni á
presentarse per allí fins que tingui cabells propis
y naturals.

Tota l' Alemania del Nort—perque 'l poblet de

LOS NOUS CABALLS DEL MUNICIPI

Si no fos que son desetxos
dels ómnibus y *condals*

y que ni á tiros caminan,
foran uns grans animals.

Radbruch está situat no gayre lluny d' Hamburg, —bull y s' agita parlant y comentant las famosas curas del pastor Ast.

Se 'n contan d' admirables.

Una senyoreta que patia de dolor als peus, vá tenir la satisfacció de veure com lo dolor li passava al cap.

Un senyor que no podia dormir en tota la nit ara passa dormint tota la nit y tot lo dia.

Un altre que sufria horrorosament dels caixals s' ha lliurat d' aquesta pena després d' haversels fet arrencar tots.

Lo curandero Ast no té cap especialitat determinada: lo mateix s' entén ab un tísich, que ab un hidròpich, que ab un neurótich: per ell la ciencia son caborias y 'ls llibres de medicina una collecció de romansos.

Tenint unas estisoras que tallin bé y possehint la perspicacia indispensable, ja no hi falta res més.

L' única cosa que al bon pastor l' empipa de veras es que se li presenti un malalt completament calvo.

Llavors no hi ha manera de fer res ni de trobar la pista de la malaltia: sense cabells, sense primera materia, es impossible combinar cap càlcul ni fer la més petita suposició.

En cambi ¡ab quín goig veu entrar per la seva porta á un malalt ben provehit de cabells! Lo pastor tria lo punt del clatell més apropósit per realisar la tallada y en un tancar y obrir d' ulls verifica la delicada operació preliminar.

Després de tallat lo pel, vé induptablement la feyna més peliaguda.

¡Quins esforços de meditació necessita fer lo famós curandero per coneixe si aquells cabells rossos significan una malaltia incurable; si aquests rissos castanys portan més ó menos malicia; si aquell

pessiguet de cabells negres volen dir que la dolencia no té importancia!...

A pesar del poch temps que fa relativament que la cosa dura, lo pas or Ast s' ha convertit ja en un personatge popularíssim.

Y la veritat es que, curi ó no curi, l' home pot ben dir que ab lo seu sistema médech fa un servey á la humanitat.

Perque quan menos, sempre resulta que als malalts los treu una mica de llana del clatell.

A. MARCH.

XANFAINA

I

Un marit s' impacientava
perque tenia l' esposa
malalta al llit, y la Rosa
de consolarlo tractava.
—¡Vaja home! no tinguéu pó—
li deva.—Ja estará bé...
Y ell contestá:—Prou que ho sé...
¡Es aixó 'l que sento jo.

II

De las xicotas del día
ne diu mal mossen Petit.
En cambi m' hi jugaria
quatre duros... (si 'ls tenia)
que diu bé de las de nit.

III

¡Quina ditxa per un home
trobá una dona asseada
amable, fidel, honrada,
carinyosa y de la broma!

¡Quin bé trobar una dona
bona, que tothom l'aprobi!
Pero, millor que no 's trobi
ni molt dolenta, ni... bona.

IV

—¡Me vol fé 'l favor de dirme,
vosté qu' está tan versat
ab tot aixó dels teatros
que vol dir una contralt?
—Lo nom mateix ja ho indica....
—¡Es á dir que vosté ho sab?
—Si home, vol dí una cosa
¡contraria del contrabaix!

V

A las donas y á las cordas
de las guitarras,
es precís sapiguerne
si 's vol tremparlas.
Fluixas no sonan
y si molt las apretas
molt prompte 's rompen.

VI

S' ha tornat molt fredolich
aquest hivern en Maseras,
que per no treures abrich,
ni per 'ná á dormí ¡jo 't flich!
's vol treure las ulleras.

VII

Es la vida, un capital
que 'l possehim quan naixém,
y que tots plegats gastém
los uns bé, y 'ls altres mal.
Derrotxarlo es criminal
y estalviarlo es en vá;
puig tant el que 'l sab guardá
com el que gens l' estalvia
se troba qualsevol dia
que la mort li fá deixá.

LLUIS SALVADOR.

LA REVENJA DELS «PAQUEÑOS»

¡Pobrets! No la podían pahir aquella derrota del any passat motivada per la tanda de papèrs ridículs que van fer al donar funcions *solo para señores*, sense públich y ab els cotxes de la Nueva Condal á la porta pera portar el pet de condesas y marquesas qu' havían d' acudir á la festa.

Moixos y escorreguts els haurían vist tot aquest any passar arrambats per las parets, sense fer soroll y ab la vista esparverada. Fins que un que fa de *paqueño* seuse serne, perque ¡com hi ha mon! qu' es un bon mosso y un apreciable subjecte, compadit d' un arronsament tant deplorable va trobar un dia á un gran artista amich seu y amich de tothom, y va dirli:—Y donchs ¿que no hem de fer res pera revifar aquesta canalla? Mireu que las familias ja 's queixan al veurels cada dia més corsecats de no poguer correr d' un cantó al altre, sense artista á qui fé 'l mosqué y sense poguer *fé de bruit* com Tartarin de Tarascón.—Y 'l gran artista, qual cor está sempre obert pera tota idea magnánima y generosa:—Déixeho estar,—va respondre—jo me 'n vaig á París y corre del meu compte el provehir á la quitxalla.

Cal advertir, avans de passar avant, que de *paqueños* n' hi ha de dos menas: uns, els verdaders *paqueños*, els clásichs, que son els qu' avuy portan el poldo de la casa, com qu' han estat á Bayreuth, está clar, tenen de lluhirho, y son de Wagner y de ningú més; tot aixó del modernisme francès es massa espés per ells; pero 'ls altres, que no han arribat á passar de Gracia, no s' han pogut alimentar més qu' ab las revistas del Ateneo, y, sabent tant, está clar, tenen de ser modernistas; passen per Wagner, pero ¡que compón Wagner ab César Franck!... Aquests *paqueños* sobrevinguts fins ara havían sigut arrecomats pel: altres; pero ara....

Vet' aquí qu' aquell gran artista—qu' es un gat dels freres—va arribar á París y ¿quina 'n fá? Recordantse del soroll que 'ls *paqueños pur sang* van moure al seu primer mestre quan va volguerlos fer entendre la música dels modernistas francesos, de la que no 'n volían saber res y se 'n burlavan, va, y emparaula á un mestre francès y modernista, y 'ls el planta pels nassos als *paqueños*, que, vulgas que no, van haver d' empassarsel, portant l' abnegació fins á péndre'l com á cosa séva.

El castellá que fa de cap de colla, sobretot, va tenirne un disgust de mort; pero....—*carácter ¿para qué te quiero?*—va dirse, y va resoldre *hacer de tripas corazón*, y.... *adelante con los faroles*.

Una dificultat hi havia. Ells d' aixó del modernisme n' estavan bastant *in albis*, y no era cosa de fer un mal paper devant del mestre francès. Ja estavan disposats á cridar quart y ajuda quan se 'ls va presentar y oferir la Divina Providencia en forma d' un *paqueño* dels de l' altra banda, gran modernista y primitiu á la vegada, una figura arrencada d' un retaule bizanti, un sant escanyolit escapat d' un ninxo de Catedral, una estampa de Boticelli ó del Angélico d' aquestas que 'ns donan ara á tot drap els pintors decadentistas; pero *nada menos* que 'l que 's cuyda de tot lo del modernisme á Barcelona, el que corre d' aci d' allá esplificant á tothom lo que acaba de llegir en las revistas.... en una paraula: aquell á qui un amich meu va batejar ab lo gráfich motiu de l' *andadó* del modernisme.

Ja estém salvats—van dirse 'ls *paqueños* de Wagner. Y ben segur que si qu' ho estavan, perque, además de no saberne res del modernisme, resulta que—segóns va dir després lo consabut andador—la pobre canalla va també curta de francès, y 'l nostre modernista va tréure 'ls aixís doblement d' apuros. Com que al parlar á solas dels *paqueños* lo primer dia ab el mestre foraster, va poguer definirlos ab aquesta frasse castissa y elegant, digna de ser esculpida:—*Ils n'y comprennent rien á cela du modernisme, maître; tant pis pour ils*.

Y 'l mestre, que ja estava advertit per lo nostre artista amich seu, qui va sangrarse ab salut, al trobarse devant dels *paqueños* y dirigintse á son amich va dirli:—*Laissez ces PETITS venir vers moi*.—Y van comensar las representacions: *Mr. le Noy de Gracia*, *Mr. le petit Nyigo Nyigo*, etcétera, etc.

Van arribar els ensaigs y aquells días serán eternament memorables pels *paqueños*. El mestre francès va resultar un mestrás com una casa, senyor, músich de debó, sugestiu. L' artista catalá amich seu va plantárseli constantment al costat pera saltar á qualsevol reparo, pera doblegar als nostres músichs als qui ve á repel tractar ab gent fina, y pera contenir els estragos de la *paqueñada*.

Y tot va anar com una seda; els músichs van fer bondat com may n' havían fet; en els ensaigs semblava qu' eran á missa; els *paqueños* feyan com sempre la *corte* al entorn del mestre francès y del nostre artista, pero ¡ah quanta veneració! ¡ah quín fervor!—Es sencillament colossal—deyan girant els ulls en blanch y ab la cara extasiada.—Exacte: exacte com á Bayreuth. May més; may més sentirem cosa consenblant.—Ningú 's recordava que 's tractava ¡d' un francès! y ¡d' un modernista!! No semblava sino que 'l propi Wagner hagués baixat del Cel pera donar gust á n' els *paqueños*.

Y al arribar las nits de festa, que 'l públich se va pendre com se mereixen el mestre francès y 'l nostre gran artista, son presentador, alló va ser la disbauxa del entusiasme. Els ¡bravo! ¡bravo! ab que s' iniciavan els espatechs dels aplausos eran d' algún *paqueño*; las defensas de tot y perque si, fins d' aquellas cosas de que 's burlava 'l mateix mestre eran d' algún de la colla; l' olvit complet de tot quant ells mateixos havían dit del mestre anterior—qu' era ni més ni menos que lo qu' ara deyan del actual—era pura *paqueñada*.

Tanta febra d' alabansas va arribar fins á escamar al mestre alabat, que cap als últims ja 's quedava á casa tot lo que podia. Home senzill y serio, com tot home de talent veritable, no podia veure ab tranquil·litat com lo posavan en ridicul encara que fos ab la major bona fé. Alló de dir d' ell que 's deixava 'ls cabells llarchs, enganxats als costats y tallats junts pera que 's vejés *libre el cuello esbelto*, ¡francament!.... Y per acabarho d' arreglar afegían que tot aixó 'l feya més semblant á n' aquellas figuras de *los pintores primitivos*. ¡Oh Santa Decadencia beneyta! Ab una mica mes li diuhen que sembla una figura de ventall.

Quan el mestre francès va llegir alló de «en el tot, es una barreja d' un primitiu y d' un refinat, que per un cantó es

un decadent y per l' altre una naturalesa verge y forta-
contan que 'l músich foraster que l' acompanya va dirli:—
Maitre, je n'y comprends rien.—A lo que ell va respondre:
—*Et moi non plus.*

No sé com acabarà tot aixó, perque la broma dura en-
care, y encare pot acabar en punta. Pero lo cert es que 'ls
paqueños han quedat soberanament venjats d' aquella de-
rrota del any passat, y que no hi ha ningú que s' estimi que
no se 'n alegri ab tota l' ànima: de primer perque, gracias
á n' aquesta revenja, hem gosat una temporada l' art més
exquisit y hem conegut un mestre digne com lo que més,
de gran anomenada; y segonament perqué á ningú li agrada
veure fer papers ridiculs com los que van motivar aquella
derrota del any passat, per *paqueños* que sigan los que 'ls
fassin.

La revenja 'ls ha costat als pobres *paqueños* un gran sa-
crifici del amor propi.... ¡Haverse d' empassar y haver d'
alabar un francés y un modernista!.... ¡Y haverse de valer
del andador del modernisme!.... Pero lo cert es qu' están
venjats ¡¡Gloria victis!!!

MARRAMAU.

QUADRET

Molt aprop d' una taberna
arronsat de cos y camas
brut de mans, espitregat,
llantiós, ab una manta
entre 'ls peus, plena d' estrips
y quasi bé tota arnada,
está ajegut un pobre home
los ulls cluchs, la testa calva,
lo gayato y lo sarró
abandonats á sis passas.

Amorrat á la paret
als transeunts dona la espatlla:
los que 'l veuhen, grans y xichs
ab tó de burla y de llástima
girant la vista sobre ell:

— ¡Estará borratxo!—exclaman.
Un ab posat molt piadós:
— ¡Potser no ha esmorzat encare!....
— ¡Potser!.... ¡Potser la miseria!
Diu y de llarch prop seu passa

ANTONET DEL CORRAL.

LO GOVERN Y LO «SUERO» ANTIDIFTERICH (1)

Lo ministre de la Governació, per medi de una real or-
dre ha prohibit la expendició del *suero* en qualsevol pobla-
ció d' Espanya, elaborat en nostre país, sens haver sigut
examinat per la superioritat competent y autorizada per la
mateixa sa expendició.

No deixa de ser singular lo que passa en aquesta classe
de assumptos.

A cada *descubrimient* ó *tractament* que lo Laboratori del
Parque posa en pràctica, surgeix un nou conflicte de salut
pública. Lo real consell superior de Sanitat va prohibir las
inoculacions anticoléricas; més tart vingué la prohibició
de las antirrábicas per lo método intensiu que se seguia en
nostre Laboratori y molt distint del de Pasteur, ocasionant
algunas víctimas; al poch temps prohibició també del pro-
cediment de vacuna ideat per lo director de dit establiment
per haver ocasionat una mort y posat en imminent perill la
vida d' un altre inoculat, y.... per últim, real ordre impedit
la venta del *suero* antidifteràich inventat per Roux.

Si tot aixó es cert, com asseguran respectables persona-
litats, tindrem que la historia del nostre Laboratori micro-
biològich es tan curta com desgraciada.

Qui conegui lo nostre temperament y manera de pensar,
sab de sobras que no som amichs de la centralisació madi-

(1) L' abundancia de original y de ilustracio ens obli-
ga a retirar lo present article del num-ro de la setmana
passada, en lo qual havia de apareixer.

lenya y en aquest sentit no podem ser dubtosos: pero si es
vritat que la preparació del *suero* contra la difteria es feta
ab caballs de desetxo dignes tan sols del *canyet*, ni tan siquie-
ra bons per anar á morir en una plassa de toros, nosaltres,
comprenem las intrusions del govern, y hasta dirém que
trobém poch prácticich lo decret: ¡ja 's donarán bon cuidado
d' enviar mostres de primera 'ls fabricants de *suero*! No es
suficient la part dispositiva, sería menester una rigurosa
inspecció en las operaciones técnicas de la preparació de
caballs y exigir responsabilidad criminal als fabricants y
expendedors de *suero* com se fa ab los apotecaris.

Lo censurable, repugnant y asquerós son las causas que
poden haver motivat la tal real ordre, que afectan profun-
dament la dignitat científica d' alguna personalitat que pas-
sa per eminencia y qu' están sens dupte directament rela-
cionadas ab los tremendos cárrechs que un diari de nit li
ha dirigit respecte dels caballs que servían per la fabricació
de *suero* antidifteràich en lo seu laboratoriu particular

¡L' arcalde s' ha quedat á la butxaca lo dictámen dels ve-
terinaris inspectors dels 40 caballs del célebre laboratoriu
particular! No s' ha donat satisfacció á la opinió pública
del contingut de tal dictámen, y l' Ajuntament no sols no
reclama la publicació del interessant document, sino que en

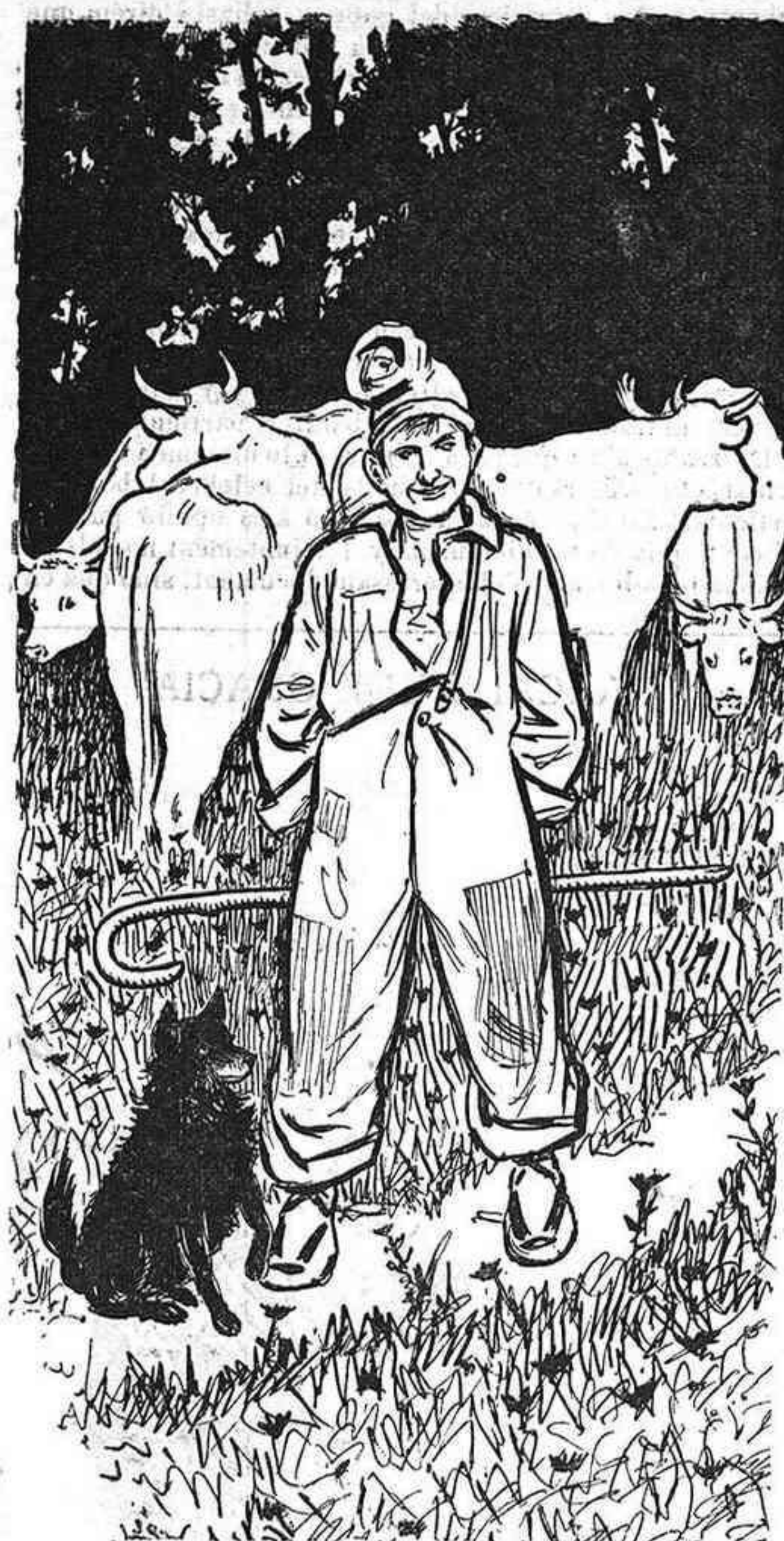
L' ARCALDE DE GRACIA

Diu que al pobre Micaló
li han de pendre, li han de pendre
diu que al pobre Micaló
li han de pendre 'l seu bastó.

UN DRAMA

(Dibuixos de

Lo galán.

La dama.

la sessió en la qual se tractà de la real ordre; en compte de averiguar los motius de la intervenció del Estat ab lo ditxós suero y retxassar la ofensa que directa ó indirectament rebia del govern la corporació Municipal, se limitaren los senyors concejals á elevar una exposició al govern demanant la revocació del decret. Lo concejal senyor Comorera estava ab la passió de tot pare que ha tingut un seu fill ab difteria y sotmés á la sueroterapia s' ha restituit á la salut, altament turiós contra la ordre de Madrit: es natural. Lo que no 's comprén es que 'ls concejals metjes senyors Blanch y Nebot que saben perfectament las molts criaturas que han mort de difteria tractadas per lo suero del laborator municipal no sapiguessin estar á la altura de la seva missió.

Al principi creyam de bona fe que no hi podia haver ningú qu' estés tan renyit ab los seus propis interessos fabricant tan delicats productes curatius ab animals vells y arrossinats, explotant, á la sombra de un cárrech de Director, pagat per Barcelona, un negoci plantejat ab tan poch escrúpols. Nosaltres no podíam jamay imaginarnos que per obtenir una ganancia positiva s' exposés hasta tal extrém una reputació ben ó mal fonamentada, y retxassarem, impulsats per la repugnancia que sempre causan certas miserias humanas, los graves rumors que tingueren origen en la Real academia.

Avuy pensém d' un altra manera y aixís ho consignén ben á pesar nostre.

Dos diaris enemichs, per extranya é inexplicable coincidencia, están á partir un pinyó al surtir á la defensa dels fabricants de sueros, vacunas y xeringassos de totas menas. Dias enrra tot Barcelona sens distinció de clases, plorava á llágrima viva; las farmacias van despatxar molts anti-espasmódichs; las casas de socorro auxiliaren innumerables personas de accidents histérichs, tot á conqüencia de unas gacetillas *sensacionals*, tituladas «una víctima de la real orden sobre el suero.»

Nosaltres al llegirho varem sentir la compasió mes profunda pels pares de la criatura y... molta llástima pels autors de tals melodramas gacetillescos que resultan sempre arxi-ridículs.

Si haguessin acudit á la sessió del divendres passat al Ateneo y publicat lo que allí varen dir los Doctors Guerra, Robert, Martínez Vargas y Corminas respecte del *jumós-sim* remey contra la difteria deurián haver consignat ab lletres ben grossas que 'l suero mal preparat es un veneno activíssim; que las estadísticas demostren que tractaments distints als del suero obtenen resultats mes satisfactoris; que la eficacia del suero no está demostrada y es de temer fracassi com ha fracassat lo tractament antirábich, la tuberculina de Koch y que no s' ha de dar valor á las afirma-

CAMPESTRE

M. Foix.)

Escena culminant.

Desenllás.

cions reclams dels fabricants de suero. Lo Doctor Corninas resumí lo debat ab aqueixos termes, afrontant la qüestió ab la claretat propia dels homes de talent é independencia científica. Lo Doctor Guerra no sigué tan explicit y las sevas objeccions foren contrastadas primer per lo Doctor Robert qui ab sa eloqüencia seductora 's mantingué dintre de las reservas propias de la seva manera de ser; pero en lo fondo s' hi veyá la poca confiansa que l' hi inspirava lo nou remey y per mes que portava una llista de 36 cassos tractats per lo suero dels quals ne moriren 21, no volgué rompre llansas en contra. Lo Doctor Martínez Vargas mes creyent que 'l Doctor Robert y ab un temperament progressista en grau superlatiu, probá que la seva gran erudició y eloqüencia estavan encare al servey de una causa que pert terreno rápidament.

La sessió del Ateneo va ser instructiva y de miras elevadas y d' ella va sortirne mal lliurada la sueroterapia.

Es menester fer notar á nostres lectors, que en aquestas discussións no hi ha pres part cap bacteriòlech del Laborator municipal.

Pasteur donava compte dels seus estudis á la Academia de París y allí ensenyava y aprenia á la vegada. Los nostres Pasteurs diuen que son victimas de la enveja y s' accontentan ab declarar enemichs á tots los que volen la

discussió. Una vegada convenut l' alcalde y un parell de periódichs ja está feta la jugada. Lo demás son trons.

DOCTOR MANXIULA.

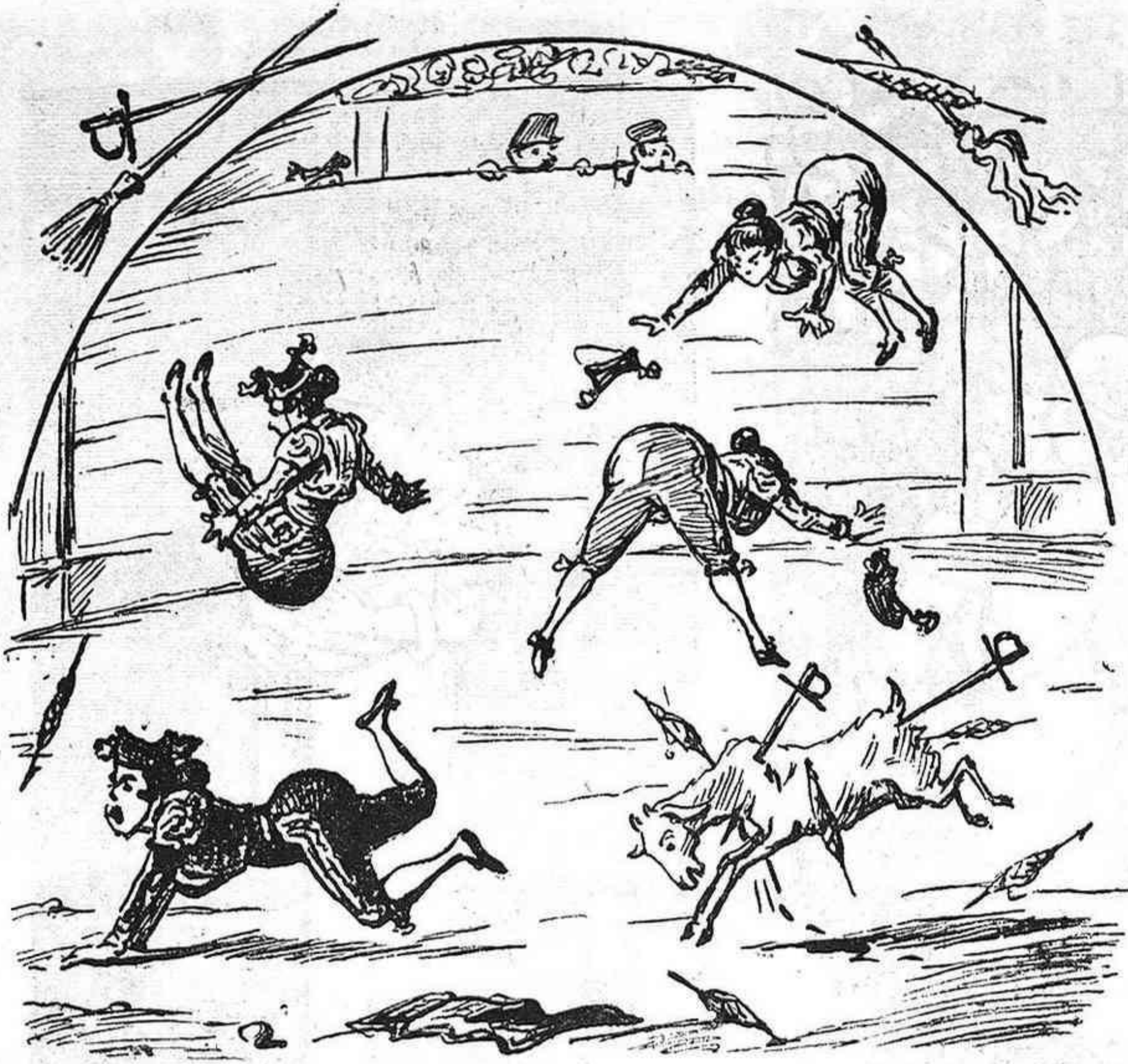
TARAMBANADAS

Si ab ta hermosura d' avants
podía encisá 'l dimoni
al mes cast de tots els Sants,
ara, al any de matrimoni,
tos encants son també encants,
pro uns encants de Sant Antoni.

Diu que 'ls Pares de familia
buscan á un apotecari
que prepara un vi especial
de fava de Sant Ignaci.

FOLLET.

ULTIMA CORRIDA DE LAS NIÑAS TORERAS

Moltas sorts inesperadas,
moltos trompis y tercerillas
y moltas pobras cabretas
ietas carn de mandonguillas.

PRINCIPAL

S' ha reproduhit l' animada comedia: *Guerra en tiempo de paz*, y no hi hagut novedat digna de consignarse.

Ah, si,

puig s' ha estrenat una pessa
titulada *Pleniluni*,
que ha passat molt mes depressa
que un dejuni.

LIRICH

Lo concert dedicat als romántichs del sigle XIX á Alemania y á Fransa, mes que l' entusiasme, despertá la curiositat dels filarmónichs. A la majoria del públich en Schumann li produhí una decepció... sens dupte perque venia darrera del gran Beethoven. Berlioz ab las sévas extranyesas genials va ser molt discutit, y 'ls moderns Bizet y Saint Saëns, interpretats de una manera la mes primorosa, se 'n endugueren lo mes gran contingent de aplausos, arrebatant á la concurrència.

¡Y ab quin acert mes admirable va portar la batuta 'l mestre d' Indi!....

Diumenje, festa solemne, dedicada á Sant Wagner. Totas las pessos del programa pertanyian al famós mestre de Bayreuth: lo teatro estava plé de gom á gom, y l'

ovació sigué continua y per la seva intensitat de aquellas que deixan memoria.

Tingué de repetir-se la sinfonia del *Tanhäuser*: produhí un efecte assombrós tota la segona part del programa que comprenia hermosos fragments dels *Mestres cantadors* de una brillantés pasmosa, y coronaren de una manera digna 'l concert una pessa del *Parsifal* y un' altra del *Reinhold*.

Donar una idea de la claretat, la precisió y la riquesa de matisos ab que sigueren interpretats tots aquests trossos, es materialment impcsible. L' orquesta féu verdaderas maravellas y 'l mestre director deixá per sempre mes consagrada la seva fama entre nosaltres. Qui vinga darre d' ell, ja cal que s' espavili.

Vincent d' Indi, artisticament, ha realisat la aliansa franco-germana, que 'ls diplomátichs cercan en va. Es molt duptable que Wagner puga tenir may un intérprete tan expert y brillant: mes, impossible.

ROMEA

Hem de donar compte no de lo que fan, de lo qual ja 'ns hem ocupat anteriorment, sino de lo que preparan.

S' anuncia l' estreno de *L' herencia de l' oncle Pau*, quatre actes de 'n Colomer, y de las pessos tantas voltas anunciadas *Ditxós ball de máscaras* de 'n Figueras y *La Viuda* de 'n Vilanova.

Sobre l' originalitat de *La Suripanta* que continua representantse, remetém als nostres lectors á la secció de esquellots.

TIVOLI

Sarsuelas vellas, las mes celebradas del repertori y l' exhibició dels aplaudits *tableaux fondants*, constituheixen lo nostre pá de cada vespre.

Y aixó es fácil que continuhi, fins que la *Dolores* de 'n Bretón, que avuy se troba á Madrid, ahont se veu molt festejada, 's decideixi á fernos una visita, colmant los desitjos del nostre públich que l' espera per aplaudirla.

NOVEDATS

Lo grandió espectáculo *Jesus de Nazareth*, estrenat l' any anterior, ha trobat al reapareixer, un públich numerós que acut cada nit á veure la magnificencia del decorat, á admirar los robustos versos de 'n Guimerá y á aplaudir las sentidas notas de 'n Morera.

Tot lo qual fá preveure que tenim *drama sacro* per tot lo que resta de Quaresma.

CATALUNYA

Al estreno del *Tambor mayor* el perjudicá sens dupte la fama de que l' obra venia precedida y lo moltíssim que d' ella s' esperava. Creya 'l públich trobarse ab una producció de un mérit extraordinari, y s' hagué de contentar ab una sarsuela com moltas otras que se 'n representan, y per lo tant la decepció debilitá l' éxit del estreno. No es aquest lo primer cas que 's registra en lo teatro, lo qual

vol dir qu' en materia de anuncis y bombos tant se peca per carta de més com per carta de menos.

Está basada la sarsuela en un episodi de la guerra de la Independencia, ni ben nou, ni del tot interessant; pero animan l' acció y arrencan ab freqüencia 'ls aplausos del públich dos tipos cómichs desempenyats pels Srs. Rossell y Cerbon.

En la part musical lo mestre Chapí ha escrit un magnífich preludi, un pas doble y unas coplas que son los tres números culminants de la partitura.

L' obra continúa representantse y 's veu totas las nits molt aplaudida.

CIRCO EQUESTRE

Dimecres la companyia infantil posá en escena la sarsuela *El hisar*.

La senmana próxima 'n dirém alguna cosa.

N. N. N.

LA FILLA DEL LEPRÓS

(DE JOAN AICARD)

—¿Que fas aquí la donzella?
pregunta lo caballer.
—Estich cullint brancas mortas

per las fredas nits d' hivern.

—Ab aquesta bella cara,

isola per 'quests mons de Deu!

—Caballer feu vostra vía.

—No tingas por, li diu ell,

puja á caball, á la grupa

y carrega també 'l feix.

Van pel mitj de la boscuria,

la nina sense dir res,

lo caballer, á sa orella

lliscant paraulas de mel.

Vol donarli una abrassada

y la nina se 'n desprén,

altra volta aixampla 'ls brassos

y la nina:—No 'm toquen

que soch del leprós la filla,

exclama ab terrible accent.

Com si se punxés, la deixa

espantat lo caballer,

y al sortir del bosch afora

la donzella se riu d' ell.

—¿De que 's burla la nineta?

y mentres se 'n va corrent

ENSENYANSA OFICIAL

INSTITUTO

DE 2ª GRADUADA

Per ensenyar doctrina
un sou, que pot anar.

ESCUELA

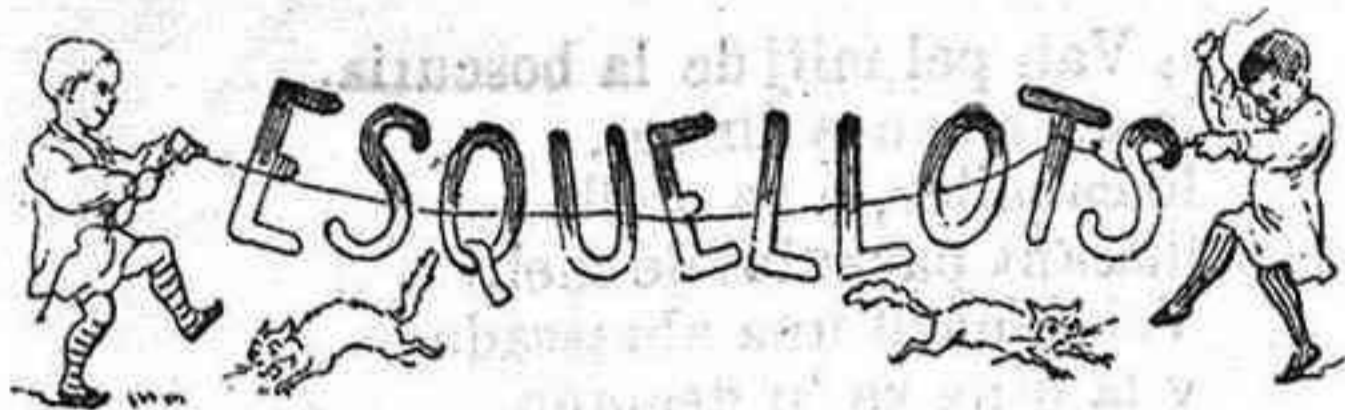
PUBLICA
DE 1^a

Per ensenyar de tot:
set anys sense cobrar.

pensant en l' hom á qui sempre
ha sigut son cor fidel,
ab veu dolça canta y canta,
que ho sent clar lo caballer:
—Quan vé á las mans una polla
se té que plomar corrents.

Traduhit per FREDERICH RAHOLA.

Ja tenim en dansa altra vegada la qüestió de la originalitat del nou éxit obtingut p-l Sr. Ferrer y Codina ab la comedia *La Suripanta*.

¿Es realment original aquesta obra? Lo Sr. Ferrer ha dit que sí terminantment en la portada

del primer plech de impressió publicat en forma de folletí per un senmanari local; pero com si hagués esperat tan sols la publicació de aquest plech, surt D. Joseph Ximeno Planas, redactor del *Teatro regional*, y 's compromet á demostrar ab datos suficients que la tal obra no es, no pot ó no deu dur lo nom de original.

Afirma 'l Sr. Ximeno que 'l Sr. Ferrer y Codina té declarat davant de algunas personas que donarà 5,000 pessetas á qui li demostrí qu' en la séva última obra hi ha plagí, ó mes clarament dit, que no es original. Y prenent peu de tal gallardia accepta l' oferta de las 5,000 pessetas, compromentse á entregarne per la séva part 500, cas que no logri demostrar ab datos convincents y sense subterfngis lo contrari de lo que afirma l' autor de *La Suripanta*.

Lo Sr. Ximeno exigeix com es natural, la deguda legalisació del acte, y s' imposa un plasso má.

PÁGINAS DE LA GUERRA.—LA MARXA DEL QUINTO

Com no ha pogut redimirse
y ha tret una bola baixa,

no li queda més remey
que aná á defensar la patria.

xim de 10 dias pera fer la demostració que 's proposa.

En aquesta forma està plantejada la qüestió, sent molts los qu' esperan á saber quina resposta donarà 'l Sr. Ferrer y Codina, porque sería molt xocant que ni la solemne revolcada que vá tenir ab motíu de la originalitat de *Tenorios!* li hagués servit de advertència saludable.

Si 'l Sr. Ximeno arriba á probar lo que insinúa, y esperém que no desistirà de ferho, per mes que 'l Sr. Ferrer y Codina procuri escorre el bulto, atinent á que la formalitat dels homes val molt més que tots els quartos si 'l Sr. Ximeno, repetim, demostra que *La Suripanta* no es original, com ab lletres de imprenta ho ha afirmat lo Sr. Ferrer y Codina, llavors podrém dir que aquest autor de *obras ajenas* es de aquells que no escarmentan.

Y com siga que la cosa val la pena, promeím estar á la mira de lo que succeheixi. Cap iniciativa volem tenir en l' assumpto; pero al dret de cjtjarlo ab severa imparcialitat, no hi renunciém ara ni may.

Qui ha alsat *la llebra* que la cassi, que després ja veurém si aquest beco ha tractat novament de donar al públich *gat per llebra*, com té per costum; pero aquesta vegada, ab circumstancias agravants, emanadas de las sévas afirmacions tan rotundas y de las sévas reincidencias tan multiplicadas.

Diumenje s' efectuá ab gran solemnitat l' entrega de la *Biblioteca Arús* al poble de Barcelona. Un gran número de corporacions, associacions y entitats, entre las quals hi predomina l' element popular, varen associarse al acte, prenent en las festas celebradas una part activa.

Tota la premsa de Barcelona, ab una sola excepció, publicá del mateix animadas ressenyas. Sols el net de D.ª *Salvadora* procurá deslluhirlo, escampant á mans plenas los atachs, los insults y las invectivas contra 'ls honrats fills del treball que s' associaren expontáneament á l' obra generosa del difunt Sr. Arús.

Y ni tan siquiera 'l dret á la legitima defensa ha volgut concedir á l' *Associació dels Coros de Clavé*, que acudiren, en vá, á l' hospitalitat de aquell diari, ab un remítit, digne en tots conceptes de las honradas susceptibilitats de tan simpática agrupació.

Pero bèn mirat més val aixís, porque l' escrit de la *Associació dels Coros de Clavé*, publicat en *El Diluvi* hauria fet l' efecte de una flor de exquisit perfum, mitj anegada entra 'l líquit repugnant de una *escupidora*.

Ja fa alguns dias que tinch en poder méu una carta manifestant qu' en lo número corresponent al 9 de Febrer del senmanari *Barcelona cómica* s' hi publicá una poesia suscrita per un tal Adolfo Vagener y Moriano, titulada *Esclavitud perpétua* la qual comensa aixís:

•Se casan dos con profundo
amor, ó por compromiso,
y sin pedirnos permiso
nos envían á este mundo.»

—¡Alto!—dirán hasta las criaturas, porque hasta las criaturas saben que aquests versos son originals de 'n Bartrina y forman part del llibre titulat *Algo*.

Lo mon está ple de timadors literaris.... ¡Y pensar qu' en contra d' ells no hi haja cap article en lo *Códich de justicia militar!*

A Leopoldo Alas (Clarín) á Madrid li han xiulat un drama.

Molt m' agradaria veure'l representar per saber si l' autora de la xiulada ha sigut donya Justicia ó bé la Sra. Venjansa.

Clarín te á Madrid molta gent agraviada, y la Sra. Venjansa, com mes vella 's fá, més implacable 's mostra.

Lo mon está ple de coincidencias.

En lo precís moment en que en Romero Robledo era nombrat ministre de Gracia y Justicia, moría á Barcelona D. Joseph Roca y Frexadas, socio del ex-centre Catalá, y antich dependent de la botiga que 'ls Srs. Masriera posseheixen en lo carrer de Fernando.

¿Preguntan qué té que veure l' ex-pollo antequerá ab lo modest ciudadá barceloní?

Els ho vaig á dir: recordin lo famós *meetiag* del Teatro Principal y sápigán que 'l Sr. Roca y Frexadas sigué l' autor de la frasse «¡Quina barra!», que tant va destarotar al actual ministre de Gracia y Justicia.

S' assegura que serán *suspesos* varios concejals del nostre Ajuntament.

¿Saben quin será 'l més fácil de *suspender*?

Lo senyor Rufart.

—¿Per qué?

—Perque es lo que pesa ménos.

A Martorell s' ha celebrat una numerosa reunió al efecte de demanar als poders centrals que autorisin lo lliure cultiu del tabaco.

¡Ja poden xiular, si la *Tabacalera* no vol beure! Mentres á aquesta bona senyora no se li ocorreixi dir que *sí*, tant es que 'ls productors risquin com que rasquin.

¿Qué fumém qualsevol cosa?

¿qué l' agricultó 's consúm?

¡Vingan dividendos grassos,
y de lo demés.... se 'n fum!....

Llegeixo:

«Ha sigut declarat cessant lo professor de religió y moral de la Escola normal de mestras, doctor don Silveri Aulet....»

¿Aulet.... Aulet?....

¿No es aquell sacerdot que quan interrogava á las noyas, al parlarse del sisé manament de la lley de Deu, sempre deya: *Més clá, més clá?*

Ja veu com los seus superiors han acabat per secundarlo d' una manera complerta, declarantlo cessant.

Cessant, mossen Silveri;

cessant, bon capellá:

¡me sembla que 'l qu' es ara

ja no pot ser *més clá!*

Una esposa sorprén al séu marit en flagrant delict de fer un petó á la raspa.

—¡Indecent!.... Poca vergonya!....—crida la pobre dona exasperada.

—¡Cuidado ab el parlar!—respon lo marit.—Perque, al cap de vall no tens cap dret á insultarme.

—No tinch cap dret á queixarme, y 't sorprend besant á aquesta poca pena!

Lo marit ab molta formalitat:

—¿Veus com no sabs lo que t' empatollas? Jo no li feya cap petó: li olorava l' alé, porque ja fa temps que observo que l' ampolla del *Ants del mono* va de baixa. Te cuidessis de vigilar millor, aquestas cosas no succehirian.

Les modes du siècle XIX

1839

1840

1840

1841

1841

1842

1842

1843

1843

LOPEZ-EDITOR, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona.—Correu - Apartat, número 2

ANUARIO

DEL COMERCIO

de la industria, de la magistratura y de la administración ó directorio de las

400,000

señas de ESPAÑA, ULTRAMAR, ESTADOS HISPANOS-AMERICANOS y PORTUGAL

(Bailly-Bailliere é hijos)

Esta importante obra forman dos abultados tomos en 4.º y vale Ptas: 25.

COLECCION DIAMANTE

TOMOS PUBLICADOS

1.º	Campoamor:	Doloras, 1.ª serie.	11.	Campoamor:	Poesías y fábulas, 1.ª serie.
2.º	— Id. —	Doloras, 2.ª »	12.	— Id. —	Poesías y fábulas, 2.ª serie.
3.º	— Id. —	Humoradas y Cantares.	13.	E. Perez Escrich:	Fortuna, historia de un perro agradecido.
4.º	— Id. —	Pequeños poemas, 1.ª serie.	14.	A. Lasso de la Vega:	Rayos de luz.
5.º	— Id. —	Pequeños poemas, 2.ª serie.	15.	Federico Urrecha:	Siguiendo al muerto.
6.º	— Id. —	Pequeños poemas, 3.ª serie.	16.º	A. Perez Nieva:	Los humildes.
7.º	— Id. —	Colón, poema.	17.	Salvador Rueda:	El gusano de luz.
8.º	— Id. —	El drama universal, tomo 1.º	18.	Sinesio Delgado:	Lluvia menuda.
9.º	— Id. —	El drama universal, tomo 2.º	19.	Carlos Frontaura:	Gente de Madrid.
10.	— Id. —	El licenciado Torralba.	20.	Miguel Melgosa:	Un viaje á los infiernos.

Precio de cada tomo DOS reales

NUESTROS MILITARES

por R. FRADERA

Un cuaderno con 24 láminas al cromo Ptas. 1'50

ÚLTIMOS ESCRITOS

DEL MALGRADO D. PEDRO A. DE ALARCÓN

Un tomo 8.º Ptas. 4.

Martinez Barrionuevo

GUERRAS PASADAS

(NARRACIONES MILITARES)

Un tomo 8.º Ptas. 3.

Manuel Matoses (Andrés Corzuelo)

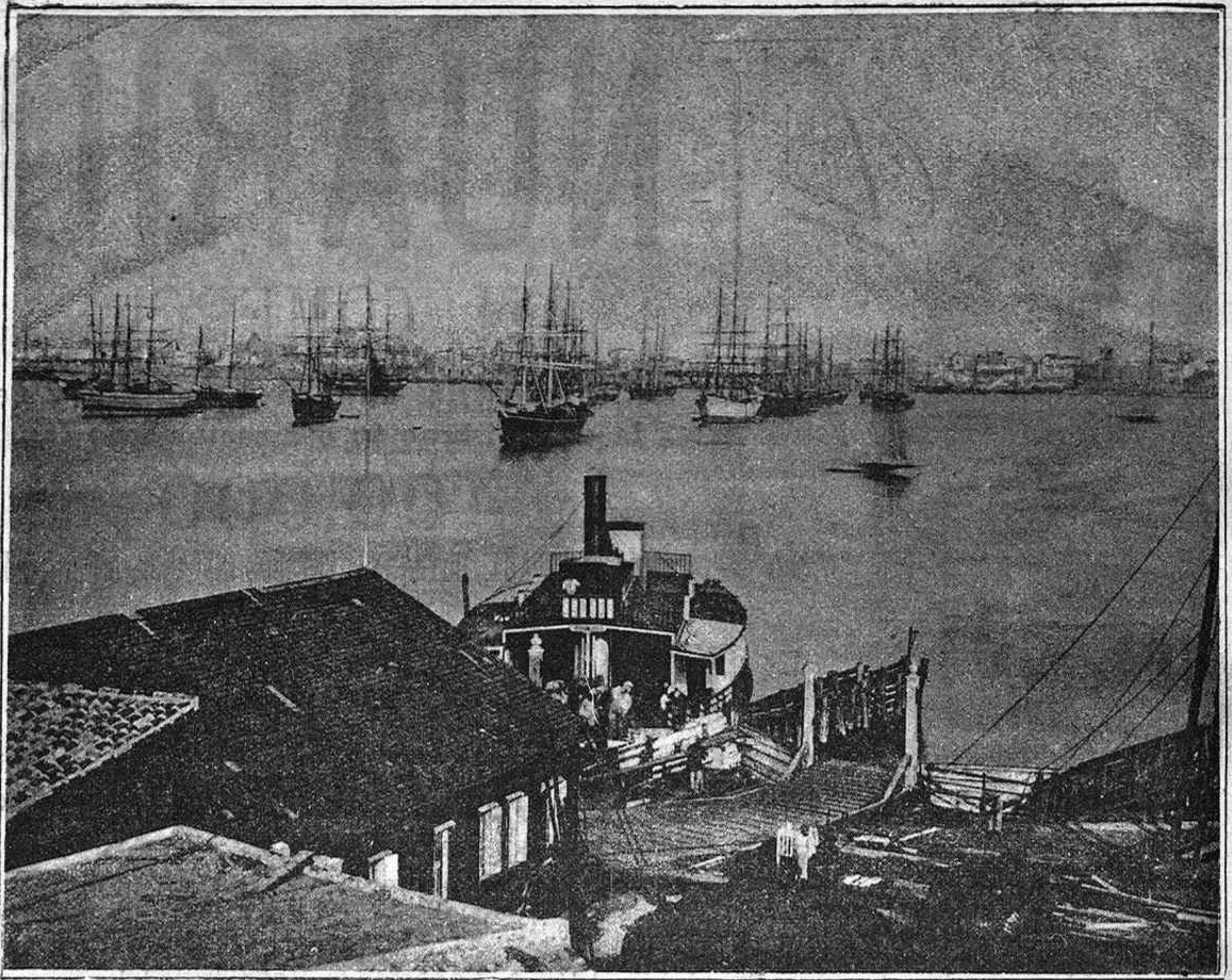
DANZA DE MONOS

(DIBUJOS DE Angel Pons)

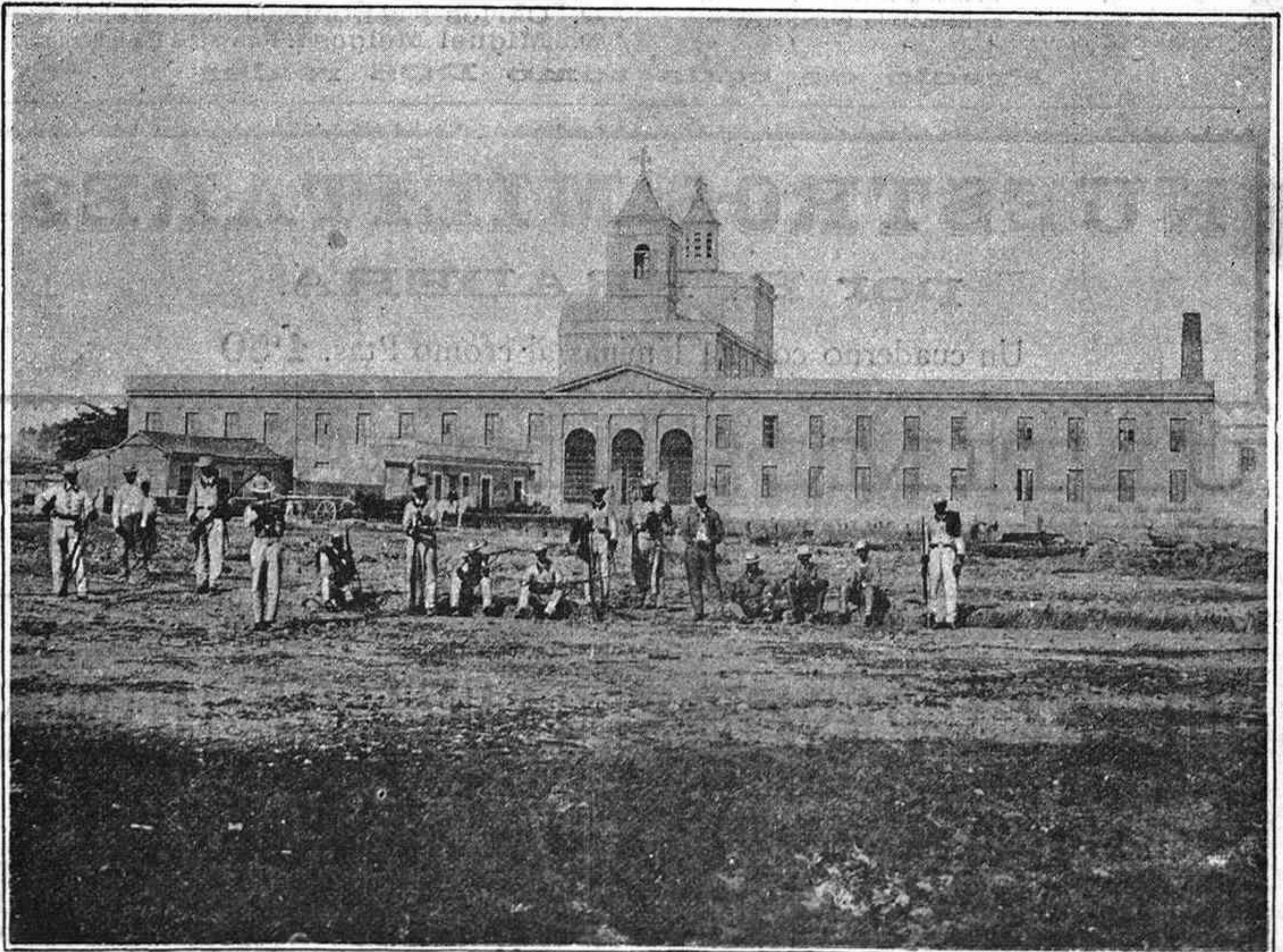
Un tomo en 8.º Ptas. 3'50.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé, en sellos de franqueig al editor López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu franca de port. No responém d' extravíos, no remetent además 3 rals pel certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

ISLA DE CUBA

La Habana, vista desde 'l moll de Regla.

Hospital de Sant Llátzer.—Habana.